

100 OTÁZEK ODPOVĚDÍ

rozhodné období • výše pojistného

OSVČ • vyměřovací základ

souběh příjmů • zálohy • nemoc

přihlášení • odhlášení • penále

2022

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ
komentář • příklady

100 OTÁZEK ODPOVĚDÍ

**Pojistné
na veřejné
zdravotní
pojištění**

Pojistné

Penále

**Prerozdělování
pojistného**

veřejné zdravotní pojištění

Vážení čtenáři,

zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění byl vícekrát novelizován. Jaké změny nastaly? Čtete v komentáři k zákonu a odpovídi na Vaše dotazy najdete v **mnoha příkladech z praxe**, které jsou součástí komentáře.

Jakou problematiku přináší naše další periodika: V **Poradci 9/2022** je uveřejněn **Zákon o obcích s komentářem**, v **DÚVaP 5-6/2022** **Souvztažnosti v souvislostech**, v **DaÚ 3/22** **Úprava odpočtu DPH – nájem nemovitě věci**, v **1000** řešení **3/2022** **Zákon o DPH po novelách**. **Zákony 2022**, které vyšly začátkem ledna, již máte na stole. Na novely, které vyjdou v průběhu roku, reagujeme našim produktem **Aktualizace 2022**, které si můžete objednat za výhodnou cenu.

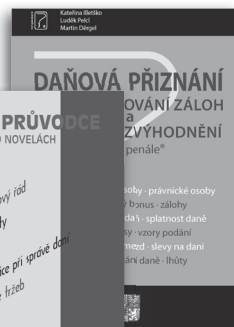
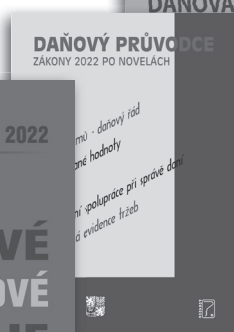
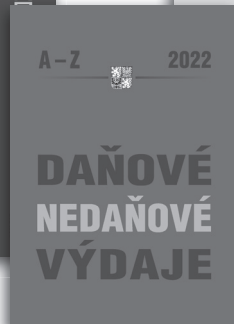
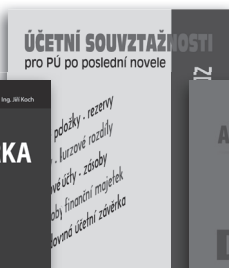
Naše redakce připravila následující odborné tematické publikace: **Účetní závěrka podnikatelů za rok 2021**, **Daňová přiznání a roční zúčtování záloh a daňového zvýhodnění za rok 2021**, **Pomocník mzdové účetní**, **Daňový průvodce**, **Účetní souvztažnosti**. Připravujeme i odbornou tematickou publikaci **Daňové a nedaňové výdaje 2022**, která vyjde v březnu.

Z nabídky tematických balíčků vybíráme: **Daňová přiznání**, **Daně pro rok 2022**, **Povinnosti účetní na přelomu roku**, **Účetnictví po novele**, **Balíček pro obce a školy**, **Zdravotní pojištění po novele**.

Přejeme Vám úspěšný nový rok, zdraví, štěstí a spokojenost.

Andrea Súkeníková
odpovědná redaktorka

podnikáme • účtujeme

OBSAH

Přehled ustanovení zákona

str.

Oddíl I	§ 1	9
ČÁST PRVNÍ POJISTNÉ	§ 2 – § 17	10
ČÁST DRUHÁ PENÁLE	§ 18 – § 19	68
ČÁST TŘETÍ PŘEROZDĚLOVÁNÍ POJISTNÉHO	§ 20 – § 21f	71
ČÁST ČTVRTÁ USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ	§ 22 – § 28c	77
Oddíl II a Oddíl III		106
Oddíl IV	§ 32	106

Komentář k jednotlivým ustanovením zákona č. 592/1992 Sb. vychází z dlouholetých zkušeností a permanentního kontaktu autora s praxí. Kromě státu jsou plátcí pojistného zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné a osoby bez zdanitelných příjmů. Každá z těchto skupin nalezne v následujícím textu návod, jak postupovat při řešení vzniklé situace s cílem předejít problémům. Důsledkem nesprávného postupu plátce při placení pojistného je vždy vznik dlužného pojistného a souvisejícího penále. Za porušení zákona pak může zdravotní pojišťovna uložit sankci ve formě pokuty.

**VYDAVATELSTVÍ
PORADCE**
radí, řeší problémy
vydává publikace

www.i-poradce.cz

Vydavatel
PORADCE, s.r.o.
Hlavní třída 28/2020
737 01 Český Těšín
tel.: 558-731125-127
poradce@i-poradce.cz

Odpovědná redaktorka
Andrea Súkeníková
redakce@i-poradce.cz

Tisk
leden 2022 (2.)

Zákaznický servis
mobil: 732 708 627,
732 479 069
od 9⁰⁰ – 15⁰⁰ hod.
e-mail: abo@i-poradce.cz
ISBN 978-80-7365-471-9

POJISTNÉ NA VEŘEJNÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

Ing. Antonín Daněš

Přestože se v minulém období určitým způsobem sblížily podmínky při stanovení vyměřovacího základu zaměstnance pro placení pojistného na zdravotní a sociální pojištění, nadále přetrvávají mezi oběma druhy pojištění poměrně výrazné rozdíly, což je patrné i ve výkladu některých ustanoveníh zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Komentář k jednotlivým ustanovením zákona č. 592/1992 Sb. zahrnuje na základě poznatků a zkušeností z praxe jak rozbor aktuálně platné právní úpravy, tak změny, ke kterým došlo v oblasti placení pojistného na zdravotní pojištění a při plnění dalších zákonných povinností v uplynulých letech. Součástí komentáře je i spousta příkladů, vysvětlujících postup zaměstnavatele při odvodu pojistného a plnění zákonných povinností

Zákon č. 592/1992 Sb. představuje společně se zákonem č. 48/1997 Sb. pilíř právní úpravy českého systému veřejného zdravotního pojištění. Zatímco zákon č. 48/1997 Sb. řeší především účast na zdravotním pojištění, vymezení jednotlivých kategorií plátců pojistného a systém hrazených služeb, **zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění již přímo určuje, kdo, v jaké výši a v jakých termínech příslušné pojistné platí.** V této souvislosti jsou důležitými i zákony č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky a č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, oba ve znění pozdějších předpisů.

Zákonná úprava zdravotního pojištění nemůže v českém ekonomicko-podnikatelském prostředí fungovat izolovaně, ale je v mnoha případech navázána na související právní úpravu, kterou představují především tyto zákony včetně konkrétních dopadů některých ustanovení na oblast zdravotního pojištění:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (nástup zaměstnance do zaměstnání na základě pracovní smlouvy – § 34 a § 36, odstupné – § 52 a § 67, překážky v práci – § 191 a násl., § 207–209),
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění (vazba na rozhodnou částku 10 000 Kč u dohody o provedení práce – § 7a odst. 1, vazba na rozhodnou částku 3 500 Kč u dohody o pracovní činnosti – § 6 odst. 2), v praxi se fakticky jedná o jedinou přetrvávající návaznost zdravotního pojištění na nemocenské pojištění,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (stanovení vyměřovacího základu zaměstnance ve zdravotním pojištění – příjmy ze závislé činnosti v § 6 odst. 1 a § 6 odst. 10, s výjimkou příjmů dani nepodléhajících nebo od daně osvobozených dle § 6 odst. 7 a odst. 9 zákona o daních z příjmů (dále jen ZDP),
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (soustavná příprava dítěte na budoucí povolání – § 12 až § 14),
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (§ 25 odst. 3 – nekolidující zaměstnání).

ZÁKON č. 592/1992 Sb.,

o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

ve znění

zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 15/1993 Sb., zákona č. 161/1993 Sb., zákona č. 324/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 149/1996 Sb., (úplné znění č. 217/1996 Sb.), zákona č. 48/1997 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 138/2001 Sb., zákona č. 49/2002 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 626/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 545/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 138/2011 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 369/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 500/2012 Sb., zákona č. 11/2013 Sb., zákona č. 342/2013 Sb., zákona č. 344/2013 Sb., zákona č. 109/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 200/2015 Sb., zákona č. 145/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 297/2017 Sb., zákona č. 134/2020 Sb., zákona č. 231/2020 Sb., zákona č. 285/2020 Sb., zákona č. 540/2020 Sb., zákona č. 161/2021 Sb., zákona č. 261/2021 Sb., zákona č. 274/2021 Sb., zákona č. 286/2021 Sb., zákona č. 363/2021 Sb. a zákona č. 371/2021 Sb.

Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně:

Oddíl I

§ 1

Předmět zákona

Tento zákon upravuje výši pojistného na veřejné zdravotní pojištění⁽¹⁾ (dále jen „pojistné“), penále, způsob jejich placení, kontrolu, vedení centrálního registru pojištěnců, přerozdělování pojistného a zřízení zvláštního účtu veřejného zdravotního pojištění.

komentář k § 1

Zákon o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, představující jednu ze základních norem v oblasti veřejného zdravotního pojištění, je rozdělený do čtyř částí.

Pro všechny plátce pojistného je nejdůležitější první část, ve které jsou upraveny podmínky placení pojistného. Zaměstnavatelé i podnikatelé mají (mimo výjimky) odlišným způsobem stanoven minimální vyměřovací základ, od roku 2013 již není určen maximální vyměřovací základ ani pro zaměstnance (zaměstnavatele), ani pro

OSVČ. Osoby bez zdanitelných příjmů platí měsíční pojistné sazbou 13,5 % z minimální mzdy, což je v roce 2022 částka 2 187 Kč. Vyměřovacím základem pro platbu pojistného státem je od 1. ledna 2022 částka 14 570 Kč. Tato hodnota je zároveň i výší odpočtu od dosaženého příjmu za podmínek daných ustanovením § 3 odst. 7 zákona č. 592/1992 Sb. V první části je dále řešena například problematika placení pojistného při souběhu příjmů, postupy v případě vzniku přeplatku nebo promlčení, jakož i pořadí splácení závazků plátce vůči zdravotní pojišťovně.

Část druhá se týká penále. Penále vznikne, pokud není úhrada provedena podle zákona, tedy pojistné je zapláceno po dni splatnosti nebo v nižší částce, než jak je stanoveno zákonem, anebo není úhrada provedena vůbec.

S účinností od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2021 činila sazba penále 0,05 % z dlužné částky za každý den prodlení. Zákonem č. 286/2021 Sb., část šestá, se od 1. 1. 2022 stanoví výše penále podle předpisů práva občanského o výši úroku z prodlení.

Penále naopak nevzniká tehdy, pokud plátce pojistného, tedy zaměstnavatel, osoba samostatně

výdělečně činná nebo osoba bez zdanitelných příjmů platí pojistné (zálohy na pojistné u OSVČ) včas a ve správné výši.

V části třetí je řešen způsob přerozdělování pojistného mezi jednotlivými zdravotními pojišťovnami.

Část čtvrtá, nazvaná „Ustanovení společná, přechodná a závěrečná“ obsahuje například oblast kontroly placení pojistného, zachování mlčenlivosti, stanovení pravděpodobné výše pojistného, odepsání dluhů, používání tiskopisů, ukládání pokut apod.

S účinností od 1. 1. 2022 jsou zrušena ustanovení § 26b a 26d. To znamená, že v případě počítání času se bude v dalším období vycházet z ustanovení § 39 a následujících zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění. Doručování písemností správním orgánem je komplexně řešeno úpravou obsaženou ve správním řádu v ustanovení § 19 a následujících.

ČÁST PRVNÍ POJISTNÉ

§ 2

Výše pojistného

(1) Výše pojistného činí 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období.

(2) Výši pojistného je jeho plátcce povinen si sám vypočítat. Pojistné se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru.

komentář k § 2

Rozhodným obdobím pro placení pojistného je u zaměstnavatele a osoby bez zdanitelných příjmů kalendářní měsíc, u osoby samostatně výdělečně činné pak kalendářní rok.

Základním úkolem zaměstnavatele je správně stanovit vyměřovací základ a včas uhradit příslušnou částku na účet určený zdravotní pojišťovnou.

Sazba pojistného je ve zdravotním pojištění pro všechny plátce jednotná a vypočítává se z vyměřovacího základu za rozhodné období.

Výše pojistného činí u jednotlivých skupin plátců 13,5 % z vyměřovacího základu, kterým je:

- u zaměstnance úhrn příjmů za rozhodné období kalendářního měsíce, případně i s ohledem na minimální vyměřovací základ,
- u OSVČ sazba 50 % daňového základu za rozhodné období kalendářního roku,
- u osob bez zdanitelných příjmů minimální mzda 16 200 Kč.

Vyměřovací základ zaměstnance je stanoven podle podmínek daných ustanovením § 3 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb. Výše pojistného činí 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období kalendářního měsíce. Vypočtené pojistné se zaokrouhluje na celé koruny směrem nahoru. Takto vypočtená výše pojistného představuje částku, kterou zaměstnavatel za zaměstnance odvádí té zdravotní pojišťovně, u které je zaměstnanec pojištěn v měsíci, do kterého je příjem zúčtován.

Z hlediska podílu zaměstnance a zaměstnavatele na celkové úhradě pojistného je standardní variantou situace, kdy zaměstnavatel:

- jednu třetinu z celkové částky pojistného (sraženou zaměstnanci) zaokrouhlí na celou korunu směrem nahoru a
- sám ze svých prostředků pak zaplatí rozdíl mezi takto vypočtenou jednou třetinou a celkovou výší pojistného, placeného za příslušný kalendářní měsíc za zaměstnance.

? Příklad 1

Hrubý příjem zaměstnance – vyměřovací základ pro výpočet pojistného = 34 610 Kč

- zaměstnavatel po zaokrouhlení odvede pojistné $0,135 \times 34\,610 = 4\,673$ Kč,
- zaměstnanci strhne z platu $4\,673 : 3 = 1\,558$ Kč (zaokrouhleno nahoru),
- zaměstnavatel uhradí ze svých prostředků $4\,673 - 1\,558 = 3\,115$ Kč.

V následujícím příkladě již není nutno zaokrouhlovat část pojistného, hrazenou zaměstnancem.

? Příklad 2

Hrubý příjem zaměstnance – vyměřovací základ pro výpočet pojistného = 28 000 Kč

- zaměstnavatel po zaokrouhlení odvede pojistné $0,135 \times 28\,000 = 3\,780$ Kč,
- zaměstnanci strhne z platu $3\,780 : 3 = 1\,260$ Kč,
- zaměstnavatel uhradí ze svých prostředků $3\,780 - 1\,260 = 2\,520$ Kč.

Jednou z nesprávných (resp. ne zcela přesných) variant výpočtu výše pojistného je situace, kdy zaměstnavatel:

- vypočte pojistné ve výši 4,5 % z hrubého příjmu zaměstnance a tuto částku zaokrouhlí nahoru a současně
- vypočte pojistné ve výši 9 % z hrubého příjmu zaměstnance a tuto částku taktéž zaokrouhlí nahoru.

Tímto postupem dochází (může dojít) ke „korunovému“ rozdílu, v konečné fázi v neprospěch zaměstnavatele, odvádějícího v určitých případech zdravotní pojišťovně nepatrně vyšší částku pojistného, než jak je stanoveno zákonem. Výše uvedený postup lze však použít pouze u zaměstnance dosahujícího alespoň minimálního vyměřovacího základu. Je-li zaměstnanci zúčtován příjem nižší než minimální vyměřovací základ 16 200 Kč, provádí zaměstnavatel při zaměstnání trvajícím celý kalendářní měsíc dopočet a doplatek pojistného do minimálního vyměřovacího základu, resp. do jeho poměrné části, za předpokladu, že se na zaměstnance (a tedy i na zaměstnavatele – plátce pojistného) vztahuje povinnost odvodu pojistného alespoň ze zákonného minima.

Zdravotní pojišťovna má nárok na výši pojistného podle zákona. Pokud zaměstnavatel odvede vyšší pojistné, než jak stanovuje zákon, vzniká přeplatek, který může zaměstnavatel vyrovnat buď tím, že:

- sníží v dalším měsíci (měsících) odváděné pojistné o výši přeplatku nebo

- požádá v této souvislosti zdravotní pojišťovnu vrácení přeplatku, který si sám vypočítá, nebo o provedení kontroly.

Upravuje-li zaměstnavatel sám výši pojistného, musí mít pro účely kontroly ze strany zdravotní pojišťovny příslušná opatření prokazatelně doložena ve své evidenci včetně podání opravných Přehledů za příslušné měsíce.

Pokud zaměstnavatel naopak zjistí dluh na pojistném, musí být v jeho vlastním zájmu okamžité doplacení tohoto dluhu, neboť přímým důsledkem nezaplacení pojistného podle zákona je vznik penále.

Vyměřovací základ

§ 3

(1) Vyměřovacím základem zaměstnance²⁾ je úhrn příjmů ze závislé činnosti, s výjimkou náhrad výdajů poskytovaných procentem z platové základny představitelům státní moci a některých státních orgánů a soudcům⁵⁵⁾, které jsou nebo by byly, pokud by podléhaly zdanění v České republice, předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů³⁾ a nejsou od této daně osvobozeny a které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním. Zúčtovaným příjmem se pro účely věty první rozumí plnění, které bylo v peněžní nebo nepeňěžní formě nebo formou výhody poskytnuto zaměstnavatelem zaměstnanci nebo předáno v jeho prospěch, popřípadě připsáno k jeho dobru anebo spočívá v jiné formě plnění prováděné zaměstnavatelem za zaměstnance.

(2) Vyměřovací základ zaměstnance podle odstavce 1 se snižuje o

- a) náhradu škody podle zákoníku práce a právních předpisů upravujících služební poměry,
- b) odstupné a další odstupné, odchodné a odbytné, na která vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů, a odměna při skončení funkčního období, na kterou vznikl nárok podle zvláštních právních předpisů,
- c) věrovnostní přídavek horníků⁵⁾,
- d) plnění, které bylo poskytnuto požiteli starobního důchodu nebo invalidního důcho-

du pro invaliditu třetího stupně po uplynutí jednoho roku ode dne skončení zaměstnání,

- e) jednorázovou sociální výpomoc poskytnutou zaměstnanci k překlenutí jeho mimořádně obtížných poměrů vzniklých v důsledku živelní pohromy, požáru, ekologické nebo průmyslové havárie nebo jiné mimořádně závažné události.

(3) Pro stanovení vyměřovacího základu zaměstnance, kterému byly zúčtovány příjmy po skončení zaměstnání, se použijí odstavce 1 a 2 obdobně.

(4) Pojistné za zaměstnance se stanoví z vyměřovacího základu podle odstavců 1 až 3, nejmeně však z minimálního vyměřovacího základu, není-li dále stanoveno jinak.

(5) Je-li zaměstnanci vyplácen příjem v cizí měně, přepočte se na českou měnu způsobem stanoveným zákonem upravujícím daně z příjmů. Zaměstnavatel je povinen vést ve svých záznamech pro stanovení a odvod pojistného kurz, který použil.

(6) Minimálním vyměřovacím základem je minimální mzda.

(7) Je-li zaměstnancem zaměstnavatele zaměstnávajícího více než 50 % osob se zdravotním postižením^{11a)} z celkového průměrného přepočteného počtu svých zaměstnanců^{11b)} osoba, které byl přiznán invalidní důchod^{11c)}, je u ní vyměřovacím základem částka přesahující částku, která je vyměřovacím základem u osoby, za kterou je plátcem pojistného stát.

(8) Minimální vyměřovací základ neplatí pro osobu:

- a) s těžkým tělesným, smyslovým nebo mentálním postižením, která je držitelem průkazu ZTP nebo ZTP/P podle zvláštního právního předpisu¹²⁾;
- b) která dosáhla věku potřebného pro nárok na starobní důchod, avšak nesplňuje další podmínky pro jeho přiznání;
- c) která celodenně osobně a řádně pečuje alespoň o jedno dítě do sedmi let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku. Podmínka celodenní péče se považuje za splněnou, je-li dítě předškolního věku umístěno v jes-

lí (mateřské škole), popřípadě v obdobném zařízení na dobu, která nepřevyšuje čtyři hodiny denně, a jde-li o dítě plnící povinnou školní docházku, po dobu návštěvy školy, s výjimkou umístění v zařízení s týdenním či celoročním pobytem. Za takovou osobu se považuje vždy pouze jedna osoba, a to buď otec nebo matka dítěte, nebo osoba, která převzala dítě do trvalé péče nahrazující péči rodičů;¹⁴⁾

- d) která současně vedle zaměstnání vykonává samostatnou výdělečnou činnost a odvádí zálohy na pojistné vypočtené alespoň z minimálního vyměřovacího základu stanoveného pro osoby samostatně výdělečně činné,
- e) za kterou je plátcem pojistného stát (§ 3c),
- f) která je pouze příjemcem odměny pěstouna,**

pokud tyto skutečnosti trvají po celé rozhodné období. Vyměřovacím základem u těchto zaměstnanců je jejich skutečný příjem.

(9) Minimální vyměřovací základ zaměstnance se snižuje na poměrnou část odpovídající počtu kalendářních dnů, pokud

- a) zaměstnání netrvalo po celé rozhodné období,
- b) zaměstnanci bylo poskytnuto pracovní volno pro důležité osobní překážky v práci,¹⁵⁾
- c) zaměstnanec se stal v průběhu rozhodného období osobou, za kterou platí pojistné i stát,¹³⁾ nebo osobou uvedenou v odstavci 8 písm. a) až c).

(10) Pokud je vyměřovací základ zaměstnance nižší než minimální vyměřovací základ, je zaměstnanec povinen doplatit zdravotní pojišťovně prostřednictvím svého zaměstnavatele pojistné ve výši 13,5 % z rozdílu těchto základů. Má-li zaměstnanec více zaměstnavatelů, je povinen doplatit pojistné podle předchozí věty prostřednictvím toho zaměstnavatele, kterého si zvolí, a to vždy současně s odvodem pojistného v následujícím kalendářním měsíci. Pokud je vyměřovací základ nižší z důvodů překážek na straně organizace,¹⁶⁾ je tento rozdíl povinen doplatit zaměstnavatel.

(11) Pro účely pojistného na veřejné zdravotní pojištění se mzdové nároky zaměstnanců vyplacené Úřadem práce České republiky – krajskou pobočkou nebo pobočkou pro hlavní město Prahu (dále jen „krajská pobočka Úřadu práce“) podle zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů považují za příjmy zúčtované zaměstnavatelem zaměstnanci, a to v rozsahu, ve kterém je zaměstnavatel zaměstnancům nezúčtoval. Tyto příjmy jsou vyměřovacím základem zaměstnanců pro daný kalendářní měsíc, případně jeho poměrnou částí, pokud zaměstnavatel vyplatil zaměstnancům mzdu pouze za část měsíce.

(12) Vyměřovacím základem pracovníka v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů^{16a)} je úhrn příjmů zúčtovaných mu zaměstnavatelem v souvislosti s tímto pracovním vztahem, a to ve výši, ve které jsou nebo by byly předmětem daně z příjmů fyzických osob podle zákona o daních z příjmů³⁾, s výjimkou příjmů, které tomuto pracovníku nahrazují výdaje jím za zaměstnavatele vynaložené v souvislosti s tímto pracovním vztahem nebo škodou vzniklou v souvislosti s tímto pracovním vztahem, a příjmů uvedených v odstavci 2. Ustanovení o minimálním vyměřovacím základu podle odstavce 6 se použije obdobně.

(13) Do vyměřovacího základu zaměstnance, kterému podle zákoníku práce nepřísluší náhrada mzdy nebo platu za dovolenou v rozsahu, ve kterém mu tato náhrada přísluší podle právních předpisů členského státu Evropské unie, do něhož byl zaměstnanec vyslán⁵⁶⁾, se zahrnuje náhrada mzdy nebo platu za dovolenou ve výši, v jaké by příslušela tato náhrada za dovolenou podle zákoníku práce, i když nebyla zaměstnavatelem zúčtována; je-li náhrada mzdy nebo platu za dovolenou příslušející podle právních předpisů členského státu vyšší než tato náhrada, která by příslušela podle zákoníku práce, zahrnuje se do vyměřovacího základu zaměstnance též rozdíl mezi těmito náhradami, a to v tom kalendářním měsíci, v němž byla výše tohoto rozdílu zjištěna.

komentář k § 3

Jedná se o jedno z nejdůležitějších ustanovení, týkajících se placení pojistného zaměstnavatelem. Pro stanovení vyměřovacího základu zaměstnance je související právní normou ZDP.

■ Odstavec 1

Placení pojistného zaměstnavatelem za zaměstnance je primární, tedy mimo určených výjimek, založeno na principu, že co se zdaňuje podle § 6 ZDP (popřípadě by se zdaňovalo, pokud by podléhalo zdanění v České republice), to podléhá odvodu pojistného na zdravotní pojištění – a naopak.

Příjmy ze závislé činnosti jsou i funkční požitky, kterými jsou ve smyslu § 6 odst. 1 písm. a) bodu 2 a odst. 10 ZDP např. odměny za výkon funkce a plnění poskytovaná v souvislosti se současným nebo dřívějším výkonem funkce v orgánech obcí, v jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, spolicích a zájmových sdruženích, komorách a v jiných orgánech a institucích.

K tomu, aby konkrétní plnění, zúčtované zaměstnavatelem zaměstnanci, bylo započitatelné do vyměřovacího základu pro placení pojistného, musí být splněny tyto dvě podmínky:

- *musí se jednat o příjem zdanitelný, to znamená, že podléhá dani z příjmů fyzických osob podle § 6 ZDP jako příjem ze závislé činnosti a není od této daně osvobozen.*
- *musí se jednat o příjem zúčtovaný, tj. příjem, který zaměstnavatel zaměstnanci nějakou formou poskytl, resp. zúčtoval v jeho prospěch.*

Příjmům, které podléhají dani z příjmů, se kladou naroveň též příjmy, které by této dani podléhaly, pokud by byl příjem zdaňován v ČR. Toto pravidlo se uplatní především v případech, kdy se příjem podle mezinárodních smluv o zamezení dvojího zdanění nezdaňuje podle právních předpisů platných v ČR, ale příslušný zaměstnanec je účasten zdravotního pojištění v ČR a zaměstnavatel proto podle koordinačních pra-

videl EU odvádí pojistné na zdravotní pojištění podle českých právních předpisů.

Povinnost placení pojistného za zaměstnance včetně plnění ostatních souvisejících zákonných povinností se vztahuje na zaměstnavatele tehdy, pokud se pojištěnec považuje ve zdravotním pojištění za zaměstnance. Je-li pojištěnec uveden mezi taxativně vyjmenovanými osobami, které se pro účely zdravotního pojištění nepovažují za zaměstnance (například u sjednaných dohod o provedení práce při příjmu nepřevyšujícím 10 000 Kč nebo u dohod o pracovní činnosti s měsíčním příjmem nedosahujícím částky 3 500 Kč), neplatí v takových případech zaměstnavatel pojistné a ani neplní další povinnosti ve zdravotním pojištění. Ve zdravotním pojištění se pro účel vzniku zaměstnání počítají příjmy z více dohod o pracovní činnosti nebo dohod o provedení práce u jednoho zaměstnavatele.

Pojistné se neplatí z příjmů, které nejsou předmětem daně z příjmů fyzických osob nebo jsou od této daně osvobozeny (§ 3 odst. 4, § 4, § 4a, a zejména pak § 6 odst. 7 a § 6 odst. 9 ZDP). S výjimkami uvedenými v ustanovení § 5 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb. (například u osoby činné na základě dohody o pracovní činnosti při příjmu nižším než 3 500 Kč – viz výše) již není účast zaměstnance na zdravotním pojištění vázána na jeho účast na nemocenském pojištění. Jediná návaznost zdravotního pojištění na nemocenské pojištění přetrvávala v tomto směru pouze u dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, a to u částek rozhodných pro vznik zaměstnání ve zdravotním pojištění. Z pohledu zdravotního pojištění se jako na zaměstnance (s příjmy ze závislé činnosti) pohlíží ve zdravotním pojištění rovněž na osoby, kterým je zúčtována odměna z titulu členství ve statutárních orgánech a dalších orgánech právnických osob. **Vyměřovacím základem pracovníka v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů je úhrn příjmů zúčtovaných mu zaměstnavatelem v souvislosti s tímto pracovním vztahem, a to ve výši, ve které jsou nebo by byly předmětem daně z příjmů fyzických osob podle**

zákona o daních z příjmů, s výjimkou příjmů, které tomuto pracovníkovi nahrazují výdaje jím za zaměstnavatele vynaložené v souvislosti s tímto pracovním vztahem nebo škodou vzniklou v souvislosti s tímto pracovním vztahem, a příjmů uvedených v § 3 odst. 2 zákona č. 592/1992 Sb. Podotýkám, že i u pracovního vztahu uzavřeného podle cizích právních předpisů platí ustanovení o minimálním vyměřovacím základu zaměstnance.

■ **Příjmy nezahrnované do vyměřovacího základu zaměstnance můžeme v podstatě rozdělit do dvou skupin:**

1. Příjmy, které nejsou předmětem daně

Podle § 6 odst. 7 písm. a) ZDP se za příjmy ze závislé činnosti nepovažují a předmětem daně nejsou například náhrady cestovních výdajů, poskytované v souvislosti s výkonem závislé činnosti do výše stanovené nebo umožněné v příslušných ustanoveních zákoníku práce (například v části sedmé hlavě třetí). Do vyměřovacího základu zaměstnance se ve zdravotním pojištění zahrnuje pouze ta část cestovních náhrad, která je předmětem daně. Obdobný postup platí i v případě hodnoty osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů, poskytovaných podle § 6 odst. 7 písm. b) ZDP. Do vyměřovacího základu zaměstnance se nezahrne ani náhrada za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů potřebných pro výkon práce, poskytovaných zaměstnanci podle zákoníku práce.

2. Příjmy od daně osvobozené

U těchto příjmů musíme rozlišovat, zda jsou osvobozeny:

- a) vždy, to znamená bez dalších doplňujících či omezujících podmínek nebo
- b) tehdy, jsou-li zaměstnavatelem zaměstnanci poskytnuty z fondu kulturních a sociálních potřeb, ze sociálního fondu, ze zisku (příjmu) po jeho zdanění anebo na vrub výdajů (nákladů), které nejsou výdaji (náklady) na dosažení zajištění a udržení příjmu